

Biblioteksplan för Motala kommun 2015-2019

Antagen av Bildningsnämnden 2015-09-16

Biblioteksplan för Motala kommun 2015-2019

Inledning

Bibliotek är en lagstadgad verksamhet som är en central del i ett demokratiskt och hållbart samhälle. Enligt bibliotekslagen ska kommunen ha en politiskt antagen biblioteksplan för sin biblioteksverksamhet.

Biblioteksplanen ska omfatta alla kommunala bibliotek (folk-, skol- och gymnasiebiblioteken) och deras samarbete med andra kommunala enheter. Samarbeten på kommunal och regional nivå med andra bibliotekstyper ska också beskrivas i biblioteksplanen. Biblioteksplanen ska vara uppföljningsbar och ha en tydlig koppling till bibliotekslagen.

Biblioteksplanen är ett redskap för att på ett strukturerat sätt tillvarata de resurser som finns samt skapa beredskap inför framtiden och stimulera till utveckling. Motala bibliotek ska eftersträva en likvärdighet i utbudet av information, medier och service gentemot kommuninvånarna.

Biblioteksverksamheten i Motala kommun ska genomsyras av kommunens kärnvärden; öppen, stolt och nyskapande.

Det moderna biblioteket är en öppen och demokratisk arena som bidrar till både samhällets och människors växande och utveckling.

Biblioteken länkar samman traktens historia med nutiden och bidrar till att skapa en stolt och positiv identitet för både individ och samhälle.

Biblioteken vågar utmana och vara nyskapande för att verksamheten ska vara fortsatt relevant för medborgarna i det framväxande digitala samhället.

Biblioteksplanen utgår från de övergripande planer som finns för Motala kommun och bildningsnämnden, det regionala utvecklingsprogrammet, den regionala kulturplanen och digitala agendan för Östergötland samt bibliotekslagen och skollagen.

Planen är styrande på en övergripande nivå, och ska kompletteras med konkreta handlingsplaner för de olika verksamheterna.

Biblioteksplanen beslutas av bildningsnämnden och revideras i början av varje mandatperiod.

Motala bibliotek

Motala bibliotek består av följande enheter:

- Huvudbiblioteket i Motala. Öppet sex dagar i veckan, totalt 46 timmar per vecka. Cirka 170 000 besök per år.
- Biblioteket i Borensberg. Öppet fyra dagar i veckan, totalt 26 timmar. Cirka 32000 besök per år.
- Biblioteket i Tjällmo, ett integrerat folk- och skolbibliotek. Öppet fyra dagar i veckan, totalt 15 timmar per vecka. Cirka 4800 besök per år.
- Bokbussen som besöker drygt 40 förskolor och skolor samt ett 40-tal hållplatser, främst på landsbygden.
- Det digitala biblioteket som är öppet dygnet runt och där man kan söka, reservera och låna om böcker, filmer, spel och musik samt ladda ner e-medier.
- Gymnasiebiblioteket på Carlsunds utbildningscentrum som tillhandahåller biblioteksservice till ungdomsgymnasiet, kommunala vuxenutbildningen och högskolestuderande.
- Mediateket på Platengymnasiet som tillhandahåller biblioteksservice till ungdomsgymnasiet, gymnasiesärskolan och SFI-undervisningen.
- 21 grundskolbibliotek som tillhandahåller biblioteksservice till alla grundskoleelever från årskurs F-9.
- Konsument Motala, beläget i anslutning till huvudbiblioteket.

Mål

Motala bibliotek ska bidra till att uppfylla kommunens övergripande vision till 2030, som är ”Motala - den öppna, stolta och nyskapande sjöstaden”.

I det lokala utvecklingsprogrammet, LUP 2015-2018, beskrivs de politiska målen för mandatperioden, varav dessa är relevanta för biblioteken:

- Bildning för individen och samhällets utveckling
- Medborgarinflytande
- Rikt socialt liv
- Samverkan för utveckling

Bildning för individen och samhällets utveckling

Biblioteksverksamheten ska bidra till individens och samhällets utveckling. Enligt bibliotekslagen ska biblioteken verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning. I lagen betonas användarperspektivet och att speciell hänsyn ska tas till prioriterade grupper såsom barn och ungdomar, personer med funktionsnedsättning samt personer med annat modersmål än svenska.

Folkbiblioteken är viktiga centra för både det informella och formella lärandet, för språk- och läsutveckling, för kunskap och information samt för digital delaktighet. Enligt bibliotekslagen ska folkbiblioteken främja läsning och tillgång till litteratur samt ge kunskap om hur informationsteknik kan användas för kunskapsinhämtning, lärande och delaktighet.

Motala bibliotek utgör en resurs i kommunens strategiska arbete för att höja utbildningsnivån inom alla åldersgrupper. Biblioteken är en grund och en förutsättning för det livslånga lärandet, som ofta krävs i arbetslivet.

God läsförmåga och digital delaktighet är grundläggande för ett demokratiskt samhälle. Motala bibliotek ska bidra till att utveckla medborgarnas språkliga och digitala kompetens.

Skolbiblioteken ska ge eleverna de färdigheter som behövs för ett livslångt lärande. Kommunens skolbibliotek ska stödja elevers lärande genom undervisning och handledning i informationssökning och källkritiskt tänkande samt läsfrämjande arbete. Enligt skollagen ska alla elever ha tillgång till ett skolbibliotek.

Medborgarinflytande

Fri tillgång till information är en förutsättning för människors deltagande i samhället.

Motala bibliotek ska erbjuda fri tillgång till information, kunskap och kultur för alla åldersgrupper utifrån deras egna behov. Biblioteken ska också garantera medborgarna tillgång till samhällsinformation av alla slag.

Motala bibliotek ska aktivt arbeta för att öka den digitala delaktigheten bland kommuninvånarna för att främja demokrati och aktivt medborgarskap.

Rikt socialt liv

Biblioteken har en viktig funktion som mötesplats och kulturell scen för medborgare i olika åldrar och med olika bakgrund.

Motala bibliotek ska vara en arena för kulturupplevelser som leder till ökad livskvalitet och bidrar till att skapa ett attraktivt Motala.

Motala bibliotek ska prioritera program och aktiviteter som leder till ökad integration och en meningsfull fritid för barn och unga.

Biblioteken är den fria och öppna mötesplatsen, det publika vardags- och arbetsrummet med plats för alla. Motala bibliotek ska vara en social arena som uppmuntrar och stärker mänskliga möten och erbjuder forum för dialog och utbyte av erfarenheter, idéer och kompetenser.

Samverkan för utveckling

Biblioteken i Motala kommun ska vara öppna för samverkan med olika aktörer på kommunal, regional och nationell nivå för att utveckla verksamhet och skapa samhällsnytta.

Utifrån dessa mål beskrivs i biblioteksplanen tio områden som identifierar biblioteksverksamheten samt pekar på framtida utmaningar och utvecklingsområden.

Dessa är:

1. Tillgänglighet
2. Brett medieutbud
3. Biblioteket som lärmiljö
4. Mötesplats och integration
5. Barn och unga
6. Demokrati
7. Samhällsnytta
8. Läsglädje och läslusta
9. Samverkan
10. Utvecklingsområden

1. Tillgänglighet

Motala bibliotek ska erbjuda lättillgängliga miljöer med generösa öppettider utifrån besökarnas behov. Huvudbiblioteket ska ha en central placering i staden, för att vara en nära och naturlig mötesplats. Biblioteken ska vara anpassade för människor i olika åldrar, med olika bakgrund och olika fysiska och psykiska förutsättningar. Det digitala biblioteket ska uppfylla krav på tillgänglighet och användarvänlighet.

Motala bibliotek ska arbeta uppsökande och för likvärdighet. Alla invånare ska ha rätt till biblioteksservice. Härvidlag är bokbussen viktig för att nå ut med biblioteksservice till alla förskolor och skolor och till boende på landsbygden.

Motala bibliotek ska bidra till att utveckla en läsombudsverksamhet inom vård och omsorg. ”Boken kommer” ska erbjudas för personer som har svårt att ta sig till biblioteket på grund av långvarig sjukdom eller funktionsnedsättning.

Informationstillgänglighet är en viktig del av bibliotekets arbete. Information om bibliotekets utbud och tjänster ska finnas på olika språk och som lättläst information.

Alternativa sätt att läsa ska aktivt erbjudas personer med olika typer av funktionsnedsättning. Skolbiblioteken har ett särskilt ansvar för att sprida information om anpassade medier och nedladdning av talböcker för att nå elever med läs- och skrivsvårigheter. Motala bibliotek ska utarbeta en tillgänglighetsplan för sin verksamhet.

2. Brett medieutbud

Motala bibliotek ska erbjuda ett brett medieutbud i olika format och på olika språk samt anpassade medier för personer med funktionsnedsättningar. Efterfrågan på e-böcker kommer att öka, det är en utveckling som biblioteken ska bejaka för att vara relevanta, moderna och nå fler läsare.

Motala bibliotek ska tillhandahålla ett uppdaterat mediebestånd. Beståndet ska spegla den efterfrågan som finns bland medborgarna i Motala kommun. Inköpsförslag ska uppmuntras och välkomnas för att främja delaktighet och inflytande. Motala bibliotek ska kostnadsfritt låna ut alla medieslag och utan extra avgifter ta hem beställda medier från andra bibliotek.

Motala bibliotek ska följa teknikutvecklingen och verka för att det finns fungerande IT-miljöer på samtliga bibliotek för att det digitala utbudet ska kunna tillgängliggöras.

Motala bibliotek ingår i Götabiblioteken; ett samarbete mellan biblioteken i Östergötland och Tranås. Detta samarbete ökar individens tillgång till böcker och andra medier. För att medieutbudet ska möta behoven och önskemålen i den egna kommunen ska det finnas ha en lokal medieplanering.

Grundskolebiblioteken och biblioteken för gymnasie- och vuxenutbildningen ska ha ett medieutbud som speglar de utbildningar och inriktningar som finns där.

3. Biblioteket som lärmiljö

Kommunerna rekommenderas att utnyttja och stärka biblioteken som informationsnoder. Biblioteken har en unik ställning med en stark demokratisk prägel. Utnyttja biblioteket för att minska den digitala klyftan, fungera som stödjepunkter för distansstudier och samhällsinformation. (Regionalt utvecklingsprogram för Östergötland 2030)

MIK (medie- och informationskunnighet) inkluderar de färdigheter vi behöver för att utöva våra demokratiska rättigheter i dagens digitala samhälle. Till dessa färdigheter räknas digital kompetens eller informationskompetens, som beskriver förmågan att kunna söka, finna, kritiskt granska och använda information för olika syften och i olika sammanhang. Det här är färdigheter och kompetenser som är bibliotekens kärnuppgifter.

Motala bibliotek ska främja användning av informationsteknik för kunskapsinhämtning, lärande och delaktighet. Biblioteken är viktiga redskap för att överbrygga den digitala klyftan, och ska erbjuda kostnadsfria kurser och handledningar på det digitala området.

Motala bibliotek ska erbjuda digitala lärmiljöer för gruppundervisning och enskilda studier. Personalen ska ha ett pedagogiskt förhållningssätt och kompetens med både spets och bredd.

Motala bibliotek ska erbjuda goda forskarmiljöer för släkt- och hembygdsforskning för att tillmötesgå det stora intresset för släktforskning och lokalhistoria.

Grundskole- och gymnasiebiblioteken är en viktig resurs i skolan för att stödja elevernas lärande, både vad gäller informationssökning och källkritiskt tänkande samt läsfrämjande arbete. Alla skolelever i Motala kommun ska ha tillgång till bemannade skolbibliotek. Skolbiblioteken i kommunen ska vara en integrerad del av skolans undervisning.

Skolbiblioteken i Motala kommun utgör en resurs i Motala skolors IKT-satsning, som syftar till att alla barn och elever ska få möjlighet att utveckla en god digital kompetens. Skolbibliotekarien ska med sin kompetens hjälpa till att utforma undervisningen i informationssökning, källkritik och etik och moral på nätet.

4. Mötesplats och integration

Motalas bibliotek ska erbjuda attraktiva och välkomnade miljöer där människor i alla åldrar och med olika bakgrund kan mötas och ta del av information, kunskap och upplevelser.

Motala bibliotek ska erbjuda kulturella upplevelser i egen regi eller i samarbete med andra aktörer. Biblioteken ska fungera som kreativa och öppna arenor, där medborgarna kan delta både som åskådare och aktör. Biblioteken ska erbjuda forum för dialog och utbyte av erfarenheter, idéer och kompetenser.

Alla människor ska kunna använda Motala bibliotek som mötesplats, men särskilda insatser ska göras för de prioriterade grupperna. För många nyanlända är biblioteket det första mötet

med samhället och motalaborna. Motala bibliotek ska verka för ökad integration i samhället och minska språkhindret genom att prioritera mångfald i sitt utbud.

Motala bibliotek ska erbjuda meningsfulla aktiviteter för unga vuxna som saknar arbete och utbildning. Motala bibliotek ska erbjuda en flexibel användning av biblioteksrummet för att främja lärande, eget skapande, läsning, upplevelser och möten.

5. Barn och unga

Enligt bibliotekslagen ska folkbiblioteken ägna särskild uppmärksamhet åt barn och ungdomar för att främja deras språkutveckling och stimulera till läsning. Barns och ungas delaktighet och ett barnperspektiv ska genomsyra biblioteksverksamheten i enlighet med Barnkonventionen. Motala bibliotek ska involvera barn och unga i utformningen av verksamheten.

Skolbiblioteken ska i första hand vara ett stöd för elevernas lärande. Folkbiblioteken ska erbjuda en lustfylld verksamhet för barn och unga på fritiden, och vara en självklar mötesplats för alla barn och föräldrar och andra vuxna i barns närhet. Biblioteken ska inspirera till läsglädje och stimulera barns och ungdomars eget skapande.

Motala bibliotek ska i sin verksamhet prioritera program och aktiviteter som leder till ökad integration och meningsfull fritid för barn och unga.

Motala bibliotek ska samarbeta med BVC och förskolor kring barns läsning och språkutveckling.

6. Demokrati

Människors deltagande i demokratin är beroende av en fullgod utbildning samt en fri och obegränsad tillgång till kunskap, tankar, kultur och information. Folkbiblioteket som lokalt kunskapscentrum utgör en grundförutsättning för ett livslångt lärande, ett självständigt ställningstagande och en kulturell utveckling för den enskilde och för olika grupper i samhället. (Unescos folk- och skolbiblioteksmanifest)

Motala bibliotek ska bidra till att medborgarna blir välinformerade och har möjlighet att bilda sig egna uppfattningar i olika frågor. Genom att erbjuda ett brett och allsidigt bestånd av olika medier, inklusive tillgång till Internet, bidrar biblioteken till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning.

Arrangemang, utställningar, föreläsningar och övrig programverksamhet som erbjuds på Motala bibliotek ska spegla ett brett samhällsspektrum.

Det är en demokratifråga att ha möjlighet att ta del av information och använda digitala tjänster. Motala bibliotek ska aktivt arbeta för att öka den digitala delaktigheten bland kommuninvånarna för att främja demokrati och aktivt medborgarskap.

7. Samhällsnytta

Motala bibliotek ska aktivt medverka i utvecklingen av Motala kommun som en attraktiv bostads- och turistort.

Motala bibliotek ska ha en aktiv roll i samhällsnyttan genom att garantera medborgarna tillgång till samhällsinformation av alla slag. Biblioteket ska erbjuda medborgarservice genom att Konsument Motala ingår som en del i verksamheten.

Motala bibliotek ska vara öppen för samverkan med olika aktörer inom kommunen, civila sektorn, näringsliv och utbildning för att utveckla verksamheten och skapa samhällsnytta.

8. Läsglädje och läslusta

Motala bibliotek ska arbeta för att skapa, öka och bevara läsförmågan hos såväl den prioriterade gruppen barn som hos vuxna.

Särskilda insatser ska göras på alla bibliotek för att stimulera barns och ungdomars läsning. Skolbiblioteken har med sin närhet till barnen en extra möjlighet att bidra till barns och ungas läslust. Då läsförmåga är viktigt för att nå målen i skolan ska skolbibliotekarierna, med sin kompetens och kunskap om litteratur, bidra till att utveckla elevernas läsning.

Motala bibliotek ska använda sig av nya sätt att förmedla läsupplevelser och läsinspiration genom att använda digitala medier och nya verktyg för läsning.

9. Samverkan

Motala bibliotek ska ha väl utvecklade samarbeten med olika aktörer på lokal, regional och nationell nivå.

På lokal nivå samarbetar biblioteken med BVC, förskola, skola, omsorg, folkbildning, föreningar, vuxenutbildning, kulturarv och andra kulturverksamheter.

På regional nivå ingår Motala bibliotek i Götabiblioteken, som är ett bibliotekssamarbete mellan alla kommuner i Östergötland och Tranås. Motala bibliotek ska ta aktiv del i det regionala utvecklingsarbetet.

Motala bibliotek bidrar tillsammans med övriga bibliotek i länet även till nationell biblioteksutveckling. Götabiblioteken är en del av den nationella bibliotekskatalogen Libris, som ska utvecklas till en gemensam biblioteksresurs för hela landet.

10. Utvecklingsområden

Den digitala utvecklingen ställer nya krav på biblioteken och dess roll i samhället har blivit än viktigare. Motala bibliotek ska ligga i framkant i utvecklingen och användandet av ny teknik för e-tjänster och e-medier. Den digitala omvandlingen av medievärlden pågår och biblioteken ska följa den här utvecklingen så att biblioteken upplevs som aktuella och attraktiva av Motalaborna och särskilt av de yngre.

Alla bibliotek i kommunen ska erbjuda digitala lärmiljöer med hög teknisk standard. Det ska finnas möjlighet att låna och använda bärbara datorer och surfplattor på biblioteken. Läsplattor ska finnas till hemlån. De trådlösa nätverken ska vara driftsäkra och lätt åtkomliga i lokalerna. Bibliotekets databaser och e-medier ska vara tillgängliga via de trådlösa nätverken. Det ska även finnas publik skanner och skrivare på alla bibliotek.

Personalen ska erbjudas kontinuerlig kompetensutveckling vad gäller nya medier och digitala verktyg för att kunna handleda medborgarna och utveckla medie- och informationskunnskap.

Samarbetet mellan skolan och skolbiblioteket ska utarbetas i handlingsplaner, dels en övergripande kommunal plan och dels en lokal plan på varje skola.

Skolbiblioteken ska ta initiativ till att utveckla en gemensam skolbibliotekswebb där digitala resurser som används i undervisningen kan samlas. I samband med att eleverna får egna datorer/surfplattor ska skolbiblioteken utöka sitt bestånd av e-böcker för att i samarbete med pedagogerna arbeta läsfrämjande på nya sätt.

För att skolbiblioteken ska kunna vara en likvärdig resurs för alla elever i de kommunala skolorna behöver skolbiblioteken successivt byggas ut.

Motala bibliotek ska arbeta för att öka tillgängligheten till bibliotekets service och utbud. Det digitala biblioteket ska utvecklas. Tillgängligheten ska öka med hjälp av interaktiva och användarvänliga e-tjänster, appar och andra mobila lösningar.

Motala bibliotek ska utveckla biblioteken som mötesplatser genom att skapa mer öppna bibliotek, där besökarna får tillgång till lokalerna även när de är obemannade.

Huvudbiblioteket ska uppdateras för att bättre motsvara dagens krav på flexibel användning av biblioteksrummet. Det moderna biblioteket ska inrymma allt från digitala lärmiljöer och nedladdningsplatser för e-böcker till mysiga läshörnor, plats för skapande aktiviteter, en öppen cafémiljö, publik scen och mer plats för barn- och familjeverksamhet.

Motala bibliotek ska utvecklas på ett sådant sätt att det finns möjlighet till utökad medborgarservice digitalt såväl som på plats. Ett digitalt servicecenter, eller en e-serviceverkstad, skulle kunna inrymmas på huvudbiblioteket.

Möjligheten att utveckla den mobila biblioteksservicen till att omfatta även IT-hjälp, kulturella upplevelser, medborgarservice och annan typ av samhällsservice ska utredas.

Förteckning över styrdokument

Bibliotekslagen

<http://www.notisum.se/rnp/sls/lag/20130801.htm>

Skollagen

<http://www.notisum.se/rnp/sls/lag/20100800.htm>

Unesco, manifest för folkbibliotek och skolbibliotek

<http://www.biblioteksforeningen.org/wp-content/uploads/2012/05/Unesco.pdf>

FNs konvention om barnets rättigheter

<https://unicef.se/barnkonventionen/las-texten>

Kulturrådets handlingsprogram för läsfrämjande

http://www.kulturradet.se/Documents/L%c3%a4sfr%c3%a4mjande/handlingsprogram_lasframjande.pdf

Regionalt utvecklingsprogram 2030 för Östergötland

http://www.ostsam.se/%5Cfiles%5C1209_RUP%20sk%C3%A4rmversion.pdf

Östergötlands kulturplan inkl. regional biblioteksverksamhet

http://www.ostsam.se/files/978_Kulturplan%20fastst%C3%A4lld%20111111.pdf

Digital agenda för Östergötland 2014-2020

http://www.ostsam.se/files/2090_Digital%20Agenda%20för%20Östergötland%20-%20Version%202%200.pdf

Stadsvision Motala, antagen av kommunfullmäktige 141027

http://www.motala.se/Documents/Dokument/Invanare/Politik_Forvaltning/Framtidens_Motala/Stadsvisionen_final_w.pdf

Lokalt utvecklingsprogram för Motala kommun 2015-2018

<http://www.motala.se/Documents/Dokument/Invanare/Nyheter/LUP.pdf>

IKT-strategi 2015-2017, Bildningsnämnden

<http://213.134.115.31/meetingportal/DownloadFile.aspx?10613290>